

2. Stanovenie cieľov programu VSRD

Každý program VSRD (programu vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve) by mal mať jasne špecifikovaný cieľ, ktorý je možné dopĺňať o čiastkové ciele (cháp ako primárny a sekundárny cieľ, hlavný a doplnkový a pod.). Tento cieľ nie je ľahké navrhnuť bez poznania konkrétnych účastníkov vzdelávania a ich potrieb. Mali by sme teda poznať cieľovú skupinu, ktorej sa chceme primárne venovať a navrhnuť vzdelávanie s možnosťami variovať program VSRD a aktivity podľa cieľovej skupiny. Hajdúková, Pašková¹ zhrnuli niekoľko poznatkov týkajúcich sa návrhu cieľa neformálneho vzdelávania. Podľa týchto autoriek by sme mali jednoznačne definovať stav osobnosti, správania sa vzdelávajúcej sa osoby, ktorý sa má dosiahnuť na konci výchovno-vzdelávacej činnosti. Teda čo konkrétne sa má účastník naučiť, čo konkrétne má vedieť, ktoré konkrétne vedomosti, zručnosti, návyky, postoje, schopnosti a kompetencie si má osvojiť, do akej hĺbky a za akých podmienok.

Stanovenie vzdelávacích cieľov je teda spojené s analytickou činnosťou a na správne určenie cieľov si musíme stanoviť, ktoré kompetencie chceme rozvíjať. Vincejová² uvádza, že ciele výchovy a vzdelávania sa rozdeľujú podľa psychických procesov učiacich sa účastníkov vzdelávania. Delí ich pritom na kategórie:

- poznávacie, v ktorých definujeme vzdelávacie ciele zahrňujúce oblasť vedomostí, intelektuálnych zručností, poznávacích schopností (vnímanie, pamäť, myslenie a tvorivosť),
- postojové, ktoré nazýva výchovnými cieľmi – zahrňujú citovú oblasť, oblasť postojov, hodnotovej orientácie a sociálno-komunikatívnych zručností, ich dosahovanie je hlavným zámerom výchovy,
- psychomotorické, kde sú prítomné výcvikové ciele – zahŕňajú oblasť motorických zručností a návykov za účasti psychických procesov. Rozvíjajú sa v najmä v praktických činnostiach.

V neformálnom stretnutí skupiny bude lektor teda nie len nositeľom informácií, poznatkov a vedomostí, ale bude i kľúčom k rozvoju zručností a návykov, a taktiež vzorom.

Musíme si uvedomiť, že kategorizácia cieľov nemusí byť vždy izolovaná, nakoľko tieto sa v praxi často prelínajú. V jednej aktivite teda môžeme pracovať s vedomosťami, ovplyvňovať postoje a precvičovať zručnosti. Takto štruktúrované aktivity sú pre účastníkov zaujímavé a podnetné. Na čo by sme však nemali zabúdať, že vzdelávanie prebieha prirodzene a teda i bez

---

¹ Hajdúková, V., Pašková, L. 2009. Výchovno-vzdelávacie ciele. (online): <http://zvedaveslniecko.sk/wp-content/uploads/V%C3%BDchovno-vzdel%C3%A1vacie-ciele.docx>

² Vincejová, E. 2013 Plánovanie edukačných procesov. (online) https://mpc-edu.sk/sites/default/files/publikacie/vincejova_planovanie_web.pdf

nášho uvedomenia. Preto je dôležité nevedomé procesy v pedagogickej praxi zvedomiť a zamerať sa na ne. Bez uvedomenia si vplyvu vzdelávateľa na vzdelávaného, sa nie je možné vyvarovať kontraproduktívnym a negatívnym prenosom.

Ako príklad je možné uviesť snahu o rozvíjanie detí z marginalizovaného prostredia, kedy lektor so snahou o „záchranu“ detí pred rizikovým vplyvom sociálneho prostredia striktne presadzuje účasť detí na programe. V jeho snahe o absolútnu účasť na neformálnych stretnutiach s deťmi, bude pri ich neúčasti na programe vystupovať voči rodičom detí posudzujúco, karhajúco, či až agresívne. Jeho správanie tak bude vplývať na samotné deti a efektivita programu tak bude znížená jeho kontraproduktívnym správaním.

Pri stanovovaní cieľov by sme mali postupovať podľa metodiky SMART alebo SMARTER³. Ak si uvedomíme, že neformálne vzdelávanie je jedným zo základov osobného rozvoja, potom táto projektová metóda bude i vhodným nástrojom v rámci koučingu. Ide teda o nastavenie cieľov vzdelávania podľa:

S (specific – špecifický): každý cieľ by mal byť veľmi špecifický, jasne zadefinovaný.

M (measurable – merateľný): cieľ musíme vedieť zmerať, musí mať zmysel.

A (achievable – dosiahnuteľný): každá aktivita má byť vo vzdelávaní dosiahnutá a naplnená.

R (realistic – realistický): založený na skutočných potrebách a prioritách, možnostiach a zdrojoch.

T (time-frame – termínovaný): cieľ by mal byť ohraničený v čase a orientovaný na čas.

E (evaluate – hodnotený): mali by sme sa orientovať na dosiahnutie cieľa a zvoliť vhodné metódy vyhodnotenia jeho naplnenia.

R (reevaluate – priebežne hodnotený/znova hodnotený alebo readjust – opraviteľný): pri dlhodobjších formách vzdelávania musíme priebežne merať naplniteľnosť, rovnako po ukončení vzdelávania sa v opätovnom hodnotení musí preukázať zmena, prípadne, ak je to potrebné, musíme metodiku poopraviť, a zabezpečiť tak naplnenie cieľa.

Častým nedostatkom pri stanovovaní cieľov je ich široké a nerealistické zameranie, krátky čas na dosiahnutie či nedostatočný priestor pre hodnotenie a prípadne zmeny v samotnom projekte.

Pri stanovovaní cieľov je v pedagogickej praxi využívaná taxonómie vzdelávacích cieľov, ktorá je pomenovaná po rôznych autoroch⁴. I keď taxonómia vzdelávacích cieľov je používaná najmä vo výchovno-vzdelávacom procese v školskom prostredí, jej využitie je možné i v neformálnom vzdelávaní detí z prostredia marginalizovaných komúnit. Variabilita taxonómii a ich praktické zameranie poskytujú dôležitú metodickú podporu pre každého, kto

---

³ Voľný preklad autora: LEADER SYNDROME. 2015. Setting objectives: better than SMART is SMARTER. [online]. Dostupné z: <https://leadersyndrome.wordpress.com/2012/02/13/setting-objectivesbetter-than-smart-is-smarter/>

⁴ Pozri bližšie Taxonómia vzdelávacích cieľov. Dostupné z: http://utv.ki.ku.sk/42_4.3-Taxonomie-vzdelavacich-cielov

má záujem podporovať deti v ranom veku. Je však samozrejmosťou, že je nevyhnutné reflektovať vek dieťaťa, jeho kompetencie a vrodené dispozície. Vo všeobecnosti však je možné konštatovať, že pri každej kategórii (poznávacie, postojové, psychomotorické ciele) musíme správne formulovať špecifický cieľ – aktívne sloveso zamerané na činnosť dieťaťa. Výsledkom aktívnej činnosti dieťaťa je určitý konkrétny produkt, ktorý je merateľný, kontrolovateľný, napomáha spätnej väzbe. Tento produkt dosiahneme správnym výberom metódy. Dieťa by sa teda v programe VSRD malo niečo naučiť, malo by rozvíjať svoje kompetencie a my by sme sa mali zamerať na overovanie ich nadobudnutia.

V pedagogike sa stretáme s pojmami obsahový a výkonový štandard. Obsahový štandard obrazne hovorí najmä o tom aký obsah sa má dieťa naučiť, výkonový štandard opisuje to, čo získa dieťa učením, resp. definuje cieľové požiadavky, ktoré má dieťa dosiahnuť. Nástrojom k dosiahnutiu stanovených cieľov v systéme školstva sú Štátne vzdelávacie programy - ISCED. Tie vymedzujú všeobecné ciele škôl a kľúčové kompetencie vo vyváženom rozvoji osobnosti žiakov a rámcový obsah vzdelania. Z pohľadu ranej starostlivosti je dôležitý najmä ISCED 0, ktorý sa zameriava na deti v predprimárnom vzdelávaní a ISCED 1, ktorý sa orientuje na 1 stupeň základnej školy. V snahe o podporu detí z prostredia marginalizovaných komúní prostredníctvom neformálnych programov VSRD je teda pri stanovovaní cieľov nevyhnutná reflexia týchto štandardov.

Ako príklad z praxe môžeme použiť časť Iscedu 0 zameranú na Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia, kapitola, 1 Hovorená reč, podkapitola 1.1 KOMUNIKAČNÉ KONVENCIE, ktorá nám prezentuje prácu s danou témou:

Výkonový štandard	Obsahový štandard	Evaluačné (Hodnotiace) otázky
Aktívne a spontánne nadväzuje rečový kontakt s inými osobami – deťmi i dospelými.	Spoločné diskusie učiteľka vedie tak, aby rovnomerne zapájala všetky deti do rozhovorov. Menej aktívne deti nenásilnou formou povzbudzuje, poskytuje im príležitosť – priestor a čas – na vyjadrenie, zabezpečuje podpornú spätnú väzbu, aj zo strany ostatných detí.	V akých situáciách dieťa samé začína komunikáciu? Akým spôsobom? Má problémy s nadväzovaním komunikácie? V akých situáciách?